

Oudejaars cantatevesper, gehouden op 31 december 2023 in de Hooglandse
Kerk. Voorganger: ds. Margreet Klokke

Inleiding tot de schriftlezingen uit Lucas 2: 21; 15:11-24 en het motet ‘Singet
den Herrn’ BWV 225 van J.S. Bach

In de kerstnachtdiensten van vorige week is er uit het evangelie naar Lucas
gelezen over de geboorte van het kerstkind. Vandaag, op de achtste dag erna,
wordt er verder gelezen, over zijn naamgeving. ‘Jezus’, zal hij heten, wat
betekent ‘God redt’.

‘God redt’, deze naam kàn misverstanden oproepen. Alsof het om materiele
redding zou gaan. Redding van de dreigende overstromingen door rivieren van
dit moment. Of redding van concrete situaties in je eigen leven waarin het water
je tot de lippen staat. Daar gaat het niet om. In de naam ‘Jezus’ gaat eerder om
geestelijke redding. Die kàn wel concrete, fysieke of materiële gevolgen hebben.
Maar daar begint het niet mee. God redt, in Jezus, allereerst in spirituele zin.
De gelijkenis die ik óók zal lezen, uit Lucas, kleurt dit nader in.

Dit is het verhaal van een kind, dat zich los wil maken van thuis – een verhaal
dat al zo oud is als de wereld. Zijn vader gunt hem zijn vrijheid en laat hem
gaan. En natuurlijk loopt de jongen dan in zeven sloten tegelijk. Pas als hij ècht
geen uitweg meer ziet, gaat hij terug naar z’n vader. En wonderlijk, die staat dan
op de uitkijk. Alsof hij daar al die tijd heeft gestaan. Zodra hij z’n kind ziet rent
hij naar hem toe en omarmt hem. Hij wil van geen sorry horen. Hij is alleen
maar blij, dat de verloren zoon terug is.

Om dit type ‘redding’ gaat het, in de naam ‘Jezus’. Het gaat om de ervaring van
omarmd worden, ondanks alles waarin je kunt tekortschieten en falen. De één
kan dit voelen door het luisteren naar een gelijkenis als die van de verloren
zoon. Een ander in de stilte, de natuur of een geliefde naaste. De ervaring van
on-voorwaardelijkheid. Van genade, in de taal van Luther en Bach.

Ik moet nu denken aan een vrouw, die ik gedurende ruim tien jaar begeleidde.
Zij had al van jongs af aan depressies. Dan vond zij zichzelf waardeloos. Hoe
ouder ze werd, hoe ondraaglijker zo’n depressie kon zijn. Het enige dat dan
hielp, was de muziek van Bach. Zij zei: Voor elk gevoel dat er in mij kan leven
of rondspoken, heeft deze componist muziek gemaakt. Het is alsof die muziek
me erin omarmt. Alsof die zegt: Je mag er zijn, ook met je somberte, er is niets
dat mij te erg is. In de muziek zat voor haar on-voorwaardelijkheid. Genade. En
dat was reddend. Ze kon ermee verder.

Dit type redding, in spirituele zin – die maakt ook het hart uit van het motet dat
straks zal klinken. In het tweede, middelste deel hoort u een aantal verzen uit
psalm 103. Een oud-testamentisch gebed, dat past bij de gelijkenis van de

verloren zoon. Het gaat er ook in, om een Vader die zich over zijn kinderen ontfermt. En zin die er telkens in terugkomt is 'Gott nimm dich ferner unser an'. Zorg toch voor ons, staat er in de vertaling, maar ik hoor dit als: Neem ons aan. Aanvaard ons, zoals wij zijn. Schenk ons uw genade, uw on-voorwaardelijkheid. Jezus, het kerstnachtkind, is eigenlijk een antwoord op dat gebed. 'God redt'! is zijn naam. Dat wil zeggen: In hem neemt God onze menselijkheid aan. Hij omarmt het volledig, in al zijn kwetsbaarheid, feilbaarheid en sterfelijkheid. Dat geeft je die broodnodige bodem van on-voorwaardelijkheid en genade. Grond, onder je voeten.

Deel 1 en 3 van het motet omgeven deze boodschap. Ze zetten er een lofzang omheen. En dat kan ik goed volgen. Als de lat hoog ligt, in de samenleving, en je interne criticus is streng, dan is de genade van de Eeuwige reddend. De bodem onder je bestaan. Met die grond onder je voeten kun je altijd opnieuw beginnen. Ook morgen, in het nieuwe jaar 2024. Singet!! Lobet!!

Eeuwige
Wij danken U
voor die enkele
tijdloze momenten
waarop wij iets
ervaren van
Uw on-
voorwaardelijkheid.
In een gelijkenis van
Jezus, in de stilte,
de natuur, een geliefde
ander of muziek.
Wij bidden
mogen wij
deze momenten
opmerken
en ze in ons hart
bewaren
opdat we ons
erdoor kunnen
laten dragen
als we bang zijn
voor de meetlat
van anderen
of ons onderuit
laten halen
door onze eigen
strengte blik.
Laat ons de grens
van het oude
naar het nieuwe jaar
overgaan
op de bodem
van Uw Geest van
liefde en trouw.

Op deze laatste avond
van het oude jaar
staan we stil bij alles
dat we er wel
in zouden willen
àchterlaten.
Onze eigen
momenten van
tekortschieten
en falen.
Al die dingen
die we anders en
beter hadden
kunnen doen.
Maar ook de
momenten
waarin we
iets herkenden
van het tekortschieten
en falen van de mens
in het algemeen.
Al die dingen
die overheden
en politici
anders en beter
hadden kunnen doen.
Wij zijn maar mensen,
God.
Draag ons met uw
on-voorwaardelijkheid
en laat ons op
die bodem
het vertrouwen vinden
om morgen
opnieuw te beginnen.

Op deze laatste avond
voor het begin
van het nieuwe jaar
staan we stil bij alles
en iedereen
die we er zo graag in
hadden willen
meenemen.
Allereerst de mensen
die overleden in 2023
en niet zullen delen
in wat wij het
komende jaar
gaan meemaken.
Geef dat wij hen
in herinnering
bij ons houden
en hun namen
blijven noemen.
God, wij beseffen
dat wij soms met meer
aanvaarding
kunnen denken over
wie er niet meer zijn
dan over wie de tijd
nog met ons delen.
Laat ons onderling
oefenen in Uw on-
voorwaardelijkheid
en elkaar een
bodem geven
van vertrouwen
waarop wij elke dag
opnieuw kunnen
beginnen.